

HET WOORD VAN DE WEEK

ORGAAN VAN HET HUMANISTISCH VERBOND

22e jaargang nr. 31

3 augustus 1969

administratie

postbus 114, Utrecht

tel. 030-24641

postgiro 58 t.n.v. De Humanistische Pers

abonnementsprijs voor Nederland, andere
E.E.G.-landen, Suriname, Curaçao en de
Antillen f 7,50 per jaar

Overige landen f 12,50 per jaar

losse nummers f 0,50

verschijnt wekelijks

Enkele menselijke aspecten van ontwikkelingshulp

Nog te vaak wordt aan ontwikkelingslanden het verwijt gemaakt dat de verkregen financiële hulp op onoordeelkundige wijze wordt besteed; een enkele keer wordt zelfs gesteld dat het beter zou zijn om op te houden met de hulpverlening omdat het geld toch in een bodemloze put verdwijnt of in de zakken van enkelen terecht komt. De belastingbetalers in de ontwikkelde landen, zegt men dan, zouden hun belastinggelden toch zelf beter kunnen gebruiken!

Nu is ontwikkelingshulp een produkt van de menselijke geest of zo men wil van het menselijk hart. Aan beide einden van de hulpstroom staan er mensen en wel in de ontwikkelde landen zij die de middelen opbrengen en verstrekken en in de ontwikkelingslanden zij te wiens behoefte de hulp wordt verstrekt, de hulpontvangers. De hulpverstrekkers worden in het algemeen geacht het beter te weten dan degenen die de hulp ontvangen.

Vanuit deze situatie gezien houdt hulpverlening in het streven om het verschil in „weten” tussen ontwikkelden en onderontwikkelden (deze laatste aanduiding wordt haast niet meer gebruikt) kleiner te maken, waarbij het vanzelfsprekend is dat van de ontwikkelingslanden wordt verwacht dat zij, in geestelijk en economisch opzicht, toegroeien naar de ontwikkelde landen. De vraag blijft open of men dit wel of niet mag verwachten.

Vast staat echter dat door deze verwachting ongewild een zekere spanning ontstaat tussen hulpverstrekkers en zij die hulp ontvangen. Communicatiestoornissen, verschil in zeden en gewoonten, verschil in historie, verschil in sociale achtergronden, zij vormen evenzovele aanleidingen tot misverstand, tot wanbegrip, tot wrevel en zelfs tot wantrouwen.

Het kost b.v. reeds veel moeite om in ontwikkelde landen de gedachte aan geboortebeperving als een algemeen goed te doen aanvaarden. In sommige ontwikkelingslanden is een groot kindertal een teken van eer, aanzien en macht en bovendien een zekere verzekering tegen de materiële zorgen van de oude dag. Wanneer dan ook van de zijde van hulpverlenende landen of organisaties, onder aanvoering van alle rationele, economisch deugdelijke, argumenten suggesties worden gedaan om te komen tot geboortebeperving, dan is het te begrijpen dat deze suggesties hoe goed ook bedoeld, indruisen tegen héél diepgewortelde opvattingen van de mensen van deze landen. Het behoeft geen betoog dat de sociale betekenis die het grote kindertal voor deze mensen heeft, een bijna onoverkomelijk beletsel vormt voor het toegroeien naar de inzichten die men over geboorteregeling heeft in de ontwikkelde landen.

Het is niet zo lang geleden dat bijna alle ontwikkelingslanden nog koloniën waren; de onafhankelijkheid is niet zelden pas na een lange en verbitterde strijd verkregen. De mensen in deze onafhankelijk geworden landen, vooral zij die de koloniale tijd nog bewust hebben medegemaakt, herinneren zich nog dat vroeger de belangen van de mensen van de koloniën achtergesteld werden aan die van de koloniale heersers.

Is het te verwonderen dat men hier en daar in de ontwikkelingslanden, misschien ten onrechte, toch rekening ermee houdt, dat bij een conflict tussen de belangen van een ontwikkelingsland en die van een hulpverlenend industrieel land de belangen van het ontwikkelingsland zullen moeten wijken voor die van het hulpverlenende land.

een radio-uitzending van zondag 3 augustus 1969

In de oriëntatieserie: „Wereldproblemen” is verschenen

HET RASSENVRAAGSTUK

door Prof Dr. J. Brummelkamp

26 pagina's f 0,50.

Uitsluitend te bestellen door storting of overschrijving van f 0,50 op postrekening nr. 58 t.n.v. De Humanistische Pers, Utrecht.

Ontwikkelingshulp wordt soms voorgesteld als een geheel onbaatzuchtige aangelegenheid; dit is natuurlijk niet zo. Ontwikkelingshulp is voor een belangrijk gedeelte een strikt zakelijke affaire.

Bij bilaterale hulpverlening, dus rechtstreekse hulp van één land aan een ander land, wordt b.v. dikwijls de voorwaarde gesteld dat het ontwikkelingsland de gelden geheel of gedeeltelijk moet besteden voor aankopen in het hulpverlenende land. Op zichzelf is een dergelijke voorwaarde volkomen begrijpelijk en redelijk. Immers het hulpverlenende land heeft in de eerste plaats de zorg voor de belangen van de eigen mensen; wanneer de als hulp verstrekte gelden weer in dit land worden besteed dan komen deze gelden ten dele weer ten goede van de eigen mensen. Hier kan worden gedacht aan het behoud van werkgelegenheid in een bepaald bedrijf dat bepaalde machines of installaties ten behoeve van het ontwikkelingsland vervaardigt.

Doch deze bestedingsvoorwaarde moet als onredelijk, als ingegeven door het pure eigenbelang van het hulpverlenende land worden beschouwd (en als zodanig wordt dit door degenen die in de ontwikkelingslanden verantwoordelijkheid dragen ook beschouwd) wanneer blijkt dat het ontwikkelingsland per saldo nadeliger uitkomt dan wanneer de hulp niet-bilateraal, dus niet rechtstreeks maar bijvoorbeeld van een internationale organisatie, was verkregen en men vrij was de middelen te besteden daar waar de grootste voordelen voor het ontwikkelingsland zouden zijn verkregen.

Het is bekend dat aanzienlijke bedragen als ontwikkelingshulp en als buitenlandse particuliere investering naar ontwikkelingslanden in Afrika toevloeien. Daar sommige van deze landen echter niet beschikken over voldoende eigen deskundigen worden betrekkelijk grote aantallen buitenlanders aangetrokken.

Het is heel normaal dat de buitenlandse investeerders en de buitenlandse deskundigen de winsten die zij in deze landen hebben gemaakt en de inkomens die zij er hebben verdiend geheel of gedeeltelijk naar het land hunner herkomst overmaken. Maar daar waar het bedrag

dezer overmakingen dreigt gelijk te zijn aan het bedrag dat als hulp en investering naar het ontwikkelingsland toevloeit, daar kan men het de mens van dat ontwikkelingsland niet euvel duiden indien hij alle goede bedoelingen van ontwikkelingshulp zo niet verwerpt dan toch tenminste ernstig in twijfel trekt.

In menig ontwikkelingsland heerst werkloosheid en leeft een groot deel van de bevolking in bittere armoede. Het ligt voor de hand dat zij die de verantwoordelijkheid voor het beleid in deze landen dragen er naar streven deze werkloosheid en armoede op te heffen. Er is dus behoefte aan hulp die aangewend kan worden tot het bereiken van dit doel. Met de gelden die door de hulpverlenende landen worden verstrekt worden dan projecten gefinancierd die de werkgelegenheid verruimen en de armoede helpen verzachten.

De gewone man in deze ontwikkelingslanden die uiteraard ongeschoold of miniem geschoold is denkt, wanneer hij hoort dat een industrieel land of een internationale organisatie financiële hulp aan zijn land verleent, dat deze hulp op de een of andere wijze ook aan hem ten goede zal komen. Het is dezelfde gedachte die er leeft bij de verantwoordelijke regeringspersonen in deze ontwikkelingslanden zij het dat zij meer denken aan het welzijn van de gehele of een groot deel van de bevolking.

De samenstelling van de bevolking van vele ontwikkelingslanden is zeer heterogeen; stamverschillen, rasverschillen, groepsverschillen en niet te vergeten de partijpolitieke verschillen die dwars door de andere verschillen kunnen lopen, zij spelen een belangrijke rol. In sommige van deze landen is de overheid de grootste werkgever.

Nu gebeurt het dat de politieke partij die aan het bewind is niet nalaat, wanneer zich daartoe de gelegenheid voordoet, om de eigen partijgenoten voor te trekken. En omdat armoede onder de partijgenoten (die tot dezelfde stam, groep of hetzelfde ras kunnen behoren) zoals gezegd meer regel dan uitzondering is, zullen

terugblik

Nu 'k met haar voortleef, hunkerend naar zoen
En streeling, is zij wel mijn liefst bezit, —
Maar 'k zou, nu ik niets beter weet dan dit,
Die eerste koelheid over willen doen.

Die morgenkoelte, die het moe verdriet
Nog niet als schaduw onder 't zonlicht draagt,
Dien schemertijd, als men zich huiv'rend

vraagt:

Is 't nu al liefde? — Neen, nog niet...
nog niet...

S. Vestdijk
(Uit: Een op de Zeven)

de regeerders trachten voor *hen* werkgelegenheid te scheppen. En het is gemakkelijker deze medestanders zoveel mogelijk bij de overheid te werk te stellen, waarbij niet in de eerste plaats wordt gelet of er wel of geen arbeidsplaatsen open zijn.

Op enkele uitzonderingen na, wordt er *geen* hoog loon of salaris aan deze in overheidsdienst genomen personen betaald. De tewerkstelling bij de overheid krijgt meer het karakter van sociale verzorging.

De vraag rijst of de verantwoordelijke leiders voorzover zij de verkregen ontwikkelingshulp, zij het indirect, op deze wijze gebruiken, niet inzien dat geen produktief doel wordt gediend? Ja zeker, dat zien zij wel in; doch voor hen is de opheffing van de werkloosheid en van de armoede van primair belang. Indien een andere politieke groepering aan de regering was zou deze hetzelfde doen.

Vroeger toen de koloniale verhoudingen nog bestonden, vond ook bevoorrechtiging van bepaalde groepen van personen plaats. Zij die uitgesproken nationalistische ideeën hadden kwamen voor werk bij de overheid niet in aan-

merking, ook al bezaten zij enige bekwaamheid voor het verrichten van een bepaald werk. Indien zij reeds bij de overheid werkzaam waren dan werden zij bij het bekend worden van hun sympathieën beslist uit de dienst van de overheid verwijderd.

Natuurlijk houdt dit verweer geen stand tegen de economische en financiële argumenten die terecht kunnen worden aangevoerd ter afkeuring van de door mij geschetste wijze van het bedrijven en financieren van sociale zorg. Men vergeet evenwel niet dat armoede een realiteit is in vele ontwikkelingslanden.

Ik weiger om aan te nemen dat de wil om de armoede in de wereld te bestrijden enkel en *alleen* wordt ingegeven door economische en financiële overwegingen. Er deugt iets niet aan ontwikkelingshulp als in de kern niet aanwezig is: beweging met menselijke ellende en eerbied voor de mens — ook al is hij straatarm — om met onze hulp zijn *eigen* leven te leiden.

Ontwikkelingshulp is een complexe aangelegenheid.

R. C. Winter

Werkgroep 2000

De hierbovengenoemde werkgroep vroeg ons om onze lezers te attenderen op haar werkzaamheden.

Het is, mede gezien de zeer kleine omvang van dit orgaan moeilijk om aan dit soort verzoeken te voldoen, maar waar het de werkgroep 2000 betreft voor ons nog moeilijker om dit te weigeren. Wij weten nl. hoe nuttig de taak is, die deze werkgroep zich als doel heeft gesteld.

Uit een folder van deze werkgroep lezen wij dat het gaat om toekomstonderzoek en daarover wordt opgemerkt:

„Toekomstonderzoek steunt juist op het inzicht en het besef, dat de ontwikkeling van onze wereld 'stuurbaar' is en voortdurend bijgestuurd moet worden, willen wij ons niet laten brengen, waarheen wij niet willen. De 'ontwikkelingslanden' allereerst houden op wereldschaal, maar tevens op elementaire en schrijnende wijze een steeds dringender appél in tot toekomstonderzoek: waar gaat het naar toe als we de kloof tussen rijke en arme landen op haar beloop laten, en: waar willen we nu eigenlijk naar toe?”

En verderop lezen wij:

„Een hoogst ernstige aangelegenheid dus. De

ernst daarvan wordt niet alleen beseft door degenen die zich beroepshalve met toekomstonderzoek bezighouden (in het bedrijfsleven, overheidsinstellingen, wetenschappelijke centra), maar door hoe langer hoe meer mensen op andere verantwoordelijke posten.”

Om het maar direct te zeggen, de taak die deze werkgroep tracht te verrichten is een taak van iedereen. Wij mogen ons daar niet aan onttrekken. En wat vraagt deze werkgroep nu.

In feite alleen aandacht voor de door haar uit te geven publicaties, in het vertrouwen, dat u dan ook meedenkt over de talloze vragen, die naar voren komen als wij aan de toekomst denken:

U kunt beginnen met eens een folder aan te vragen. U leest het dan veel vollediger en beter, dan dat wij het hier voor u hebben neergeschreven.

Het ardes luidt:

Werkgroep 2000

Postbus 2000

Amersfoort.

Wij hopen van harte, dat men in Amersfoort veel reacties zal ontvangen.

Humanistische Correspondentiekring voor huwelijkscontacten opgericht door het Humanistisch Verbond, verleent bemiddeling bij het leggen van contacten tussen personen, die een huwelijkspartner zoeken.

Inlichtingen postbus 210, Utrecht. Gaarne 60 ct. aan postzegels insluiten.

(adv.)

De wéérvis

Alle leven is in de oceanen ontstaan.
Daar hebben de organismen zich ontwikkeld
en vermeerderd.

Rijk aan leven en bewegen waren de zeeën,
braak en baar lag het land,
tweeduizend miljoen jaren lang.

Het water schonk alles, overvloedig;
het land beloofde niets.

Maar waar het water het land binnendrong,
langs rivieren en meren,
daar kreeg het land zijn kans
het leven te vangen.

Langs eindeloos lange, kostverloren stranden
werd gestreden en gestorven.

Door wisselende waterstanden
wenden organismen aan dorst
en wendden zich van vloed en overvloed
luchthartig naar het avontuur.

In tijden van droogte, van de zeeën afgesloten
in meren die tot modderpoelen verkeerden,
trachtten zij het hoofd onder water te houden
tot de nood dwong de lucht als element

te aanvaarden.
Zo ontwikkelden zich, driehonderd miljoen
jaren geleden,

kwastvinnige vissen tot amfibieën,
twijfelende en twijfelachtige dieren,
verliefd in en op het water,
het element van hun jeugd.

In zestig miljoen jaren leerden ook hun eieren
te leven op het land en uit te breken
en worden tot reptielen.

Maar kort na deze Pyrrhus overwinning
wijsgeworden

keerden ouderdieren naar het water terug:
Umwertung aller Werte.

De amfibieën, aanvankelijk in het water,
eindigend op het land,
de reptielen, aanvankelijk op het land,
eindigend in het water.

Zo mesosaurus, nothosaurus, plesiosaurus.
Tot ichthyosaurus, gestroomlijnd als een

vis het waagde
in volle zeeën zijn jong ter wereld te brengen.

Langs wegen herwaarts en wegen voorwaarts,
door zwemmen en vliegen,

worden de reptielen in het Jura-tijdperk
tot heersers te land, te water en in de lucht.

Ook schildpadden keerden weer.

Tweemaal trachtten in het Jura de krokodillen
hen te volgen.

Heden ten dage beproeft Boaja,
de Oost-Indische krokodil

in de wateren rondom Indonesië en Australië
zijn machtsfeer uit te breiden.

Zeven maal poogden zelfs de slangen
zich te bekeren.

Zij rekten zich tot gevaarten van elf meter
met 565 wervels en 451 ribben: te vergeefs.

Zij waren onthand. Ook Loch Ness bergt
geen slang.

Waterzucht erfden vogels en zoogdieren.

Reeds oerduikvogel gaf het vliegen op
om een geducht visjager te worden.

Hij leeft voort in de pinguin.

Kort na hun ontplooiing, vijftig miljoen

jaren geleden,
keerden geweldige roofzoogdieren naar de

oceanen terug:

de oerwalvissen, die hun pels, armen en benen,
ja zelfs hun tanden offerden om de zeeën

te beweiden.

Beren bekeerden zich tot robben en russen

en volgen de paden der zee.

Ook aan de mens knaagt het heimwee.

Naar het model van de begaafde en speelzieke
dolfijnen

dacht hij zich meermannen en meerminnen

dreigend en lokkend zeeman en zeemin.

Vanwaar dit oeverloos verlangen?

Meer, mare is verwant aan sterven.

Is het doodsdrijf die het leven neigt

naar zijn aanvang?

Gaat het niet om het leven, maar om het

varen?

(Uit: Fatum en fortuna, 1967. p. 52-53)

„Ik heb geleerd, dat humanisten bijvoor-
beeld soms verder zijn dan christenen
met het betrachten van evangelische no-
ties als recht en gerechtigheid. Ik heb
liever te maken met een barmhartige
Samaritaan dan met een priester of le-
viet die een slachtoffer rustig op de
weg laten liggen en aan de overkant
voorbij gaat.

Dat wil overigens niet zeggen, dat we
als christenen een minderwaardigheids-
complex moeten krijgen. Dat is nu ook
weer niet nodig.”

Uit Hervormd Nederland, 12 juli 1969
Een interview met J. van Eibergen.

Van week tot week:

Hilversum II (radio)

Zondag 10 augustus 9.45—10.00 uur: G. F. Makkink: Snelheid en Tempo.

Zondag 17 augustus 9.45—10.00 uur: Th. W. Polet: Moeten wij ons laten manipuleren?